

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ

ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ ПРИРОДНОГ ГАСА

(„Службени гласник РС“, бр. 105/16 и 29/17)

(пречишћен текст – незванична верзија)

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се одређује метод регулације цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса, који је заснован на оправданим трошковима пословања и одговарајућем приносу на средства уложена у ефикасно обављање енергетске делатности, елементи за које се утврђују тарифе (у даљем тексту: тарифни елементи) и начин израчунавања регулисаних цена, односно тарифа, начин обрачуна услуге дистрибуције природног гаса, категорије и групе корисника система, дужина регулаторног периода као временског периода за који се израчунава цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса, начин утврђивања оправданости трошкова, као и начин, поступак и рокови за достављање документације и врста документације коју оператор дистрибутивног система доставља Агенцији за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција).

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Методологија се заснива на методу регулације „трошкови плус“, којим се оператору дистрибутивног система (у даљем тексту: оператор система) одређује максимална висина прихода за регулаторни период, односно цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса којом се обезбеђује:

- 1) покривање оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, којима се обезбеђује краткорочна и дугорочна сигурност снабдевања, односно одрживи развој система;
- 2) безбедност рада система;
- 3) подстицање економске и енергетске ефикасности;
- 4) недискриминација, односно једнаки положај исте категорије и групе корисника система и
- 5) спречавање међусобног субвенционисања између појединих делатности које обавља оператор система и између појединих корисника система.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у овој методологији имају следеће значење:

1. Инфо-правила - скуп енергетских и економских података систематизованих у табелама који се достављају Агенцији у циљу њеног редовног извештавања и приликом подношења одлуке о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса на сагласност;
2. m^3 - количина природног гаса која при притиску од 101325 Pa (1,01325 bar), температури од 288,15 K (15 °C) и доњој топлотној вредности од 33.338,35 kJ заузима запремину од једног кубног метра;
3. Максимално одобрени приход - максималан износ прихода оператора система у регулаторном периоду којим се надокнађују сви оправдани трошкови који настају обављањем делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас и одговарајући принос на ефикасно уложена средства;
4. Регулаторни период - временски период у трајању од једне календарске године - у даљем тексту у формулама и објашњењима формула означен са t и
5. Тарифни елементи - обрачунске величине на које се распоређује максимално одобрени приход оператора система који је одређен за регулаторни период у складу са овом методологијом.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у закону којим се уређује област енергетике. При израчунавању према формулама у овој методологији, све вредности које се изражавају у процентима се деле са 100.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА

Максимално одобрени приход оператора система се обрачунава на основу оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављању делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас.

Оправданост трошкова се оцењује према природи конкретног трошка, сагледавањем његове сврсисходности, провером количина и цене којом је изазван конкретан трошак, упоредном анализом трошкова оператора система заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима других оператора дистрибутивног система у земљи и окружењу (benchmarking).

IV. 1. Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи

Заједничким оперативним трошковима се сматрају оперативни трошкови настали ради омогућавања функционисања оператора система који, поред делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким средствима се сматрају средства (нематеријална улагања осим goodwill-а, некретнине, постројења и опрема) која су неопходна за функционисање оператора система који, поред делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а која се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким трошковима амортизације се сматрају трошкови амортизације заједничких средстава настали ради омогућавања функционисања оператора система који, поред делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, обавља другу енергетску делатност чија је цена регулисана или

који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, а који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједничким осталим приходима се сматрају остали приходи остварени ангажовањем заједничких ресурса оператора система који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи се распоређују на делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас за коју се утврђује максимално одобрени приход и на друге енергетске, односно друге делатности које се не сматрају енергетским делатностима, на основу транспарентних правила (кључева) утврђених у складу са општим актом о рачуноводству и рачуноводственим политикама енергетског субјекта и објективним критеријумима.

IV. 2. Обрачун максимално одобреног прихода

Максимално одобрени приход оператора система по основу обављања делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, обрачунава се применом следеће формуле:

$$\text{МОП}_t = \text{ОТ}_t + \text{А}_t + \text{ППЦК}_t * \text{РС}_t - \text{ОП}_t + \text{ТГ}_t + \text{КЕ}_t + \text{ПР}_t$$

где су:

МОП_t – максимално одобрени приход по основу обављања делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас у периоду t (у динарима);

ОТ_t – оперативни трошкови у периоду t (у динарима);

А_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

ППЦК_t – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %);

РС_t – регулисана средства у периоду t (у динарима);

ОП_t – остали приходи у периоду t (у динарима);

ТГ_t – трошкови за надокнаду губитака у систему за дистрибуцију природног гаса у периоду t (у динарима);

КЕ_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима) и

ПР_t - припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за период t (у динарима).

Када је искоришћеност система за дистрибуцију природног гаса мања од 10%, обрачунава се усклађени максимално одобрени приход, према формули:

$$\text{УМОП}_t = (\text{МОП}_t - \text{ТГ}_t) * (8 \cdot \text{ИПК}_t + 0,20) + \text{ТГ}_t$$

где су:

УМОП_t – усклађени максимално одобрени приход по основу обављања делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас у периоду t (у динарима) и

ИПК_г – искоришћеност пројектованог капацитета система за дистрибуцију природног гаса, који се, за регулаторни период, израчунава на основу формуле:

$$\text{ИПК}_g = \text{ИС} / \text{МК}$$

где је:

ИС- количина природног гаса испоручена са система за дистрибуцију природног гаса у последњој завршеној календарској години.

Када оператор система обавља делатност на систему за дистрибуцију природног гаса за који не постоје подаци о количинама испорученим током целе календарске године, ИС је количина природног гаса планирана за испоруку на свим местима испоруке са система за дистрибуцију природног гаса у регулаторном периоду. Уколико оператор система почиње да обавља делатност на систему за дистрибуцију природног гаса за који постоје подаци о количинама природног гаса испорученог са система за завршену календарску годину, ИС је количина природног гаса из те године (у m³).

МК –максимална количина природног гаса у времену коришћења (у m³) и израчунава се:

$$\text{МК} = \text{ПКД} * \text{Т}$$

где је:

ПКД - сума максималних пројектованих капацитета на улазима у дистрибутивни систем из пројектне документације на основу које је дистрибутивна мрежа изграђена, утврђена на дан 1. јануар последње завршене календарске године, односно за оператора који започиње делатност на основу података који су важили на дан почетка обављања делатности (у m³/h).

Т- обрачунско време коришћења система, које износи 2920 h.

IV. 2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас и чине их:

- 1) трошкови материјала;
- 2) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи;
- 3) трошкови производних услуга;
- 4) нематеријални трошкови и
- 5) део резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених, а који се исплаћују у регулаторном периоду.

У оперативним трошковима садржани су и оперативни трошкови средстава прибављених без накнаде.

IV. 2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају оправдане трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, при чему се у трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава на почетку регулаторног периода и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду, обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава.

Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду, обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активираних нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку.

Трошкови амортизације се рачунају према следећој формули:

$$A_t = \text{АПС}_t + \text{ААС}_t$$

где су:

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима);

АПС_t – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду t (у динарима) и

ААС_t – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду t (у динарима).

IV. 2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме који су ангажовани у обављању делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, изузимајући:

- нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за дистрибуцију природног гаса, средства прикупљена по основу изградње прикључака и слично и
- нето вредност нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку, која се не активирају у регулаторном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.

Оправданост и ефикасност инвестиција ради потребе развоја система за дистрибуцију природног гаса, у циљу задовољавања пораста потражње за природним гасом, као и повећања сигурности и квалитета испоруке, утврђује се на основу:

- техничко – технолошких, економских и других параметра и показатеља оправданости и ефикасности улагања и
- усклађености улагања са годишњим програмом, односно планом пословања и планом развоја система за дистрибуцију природног гаса енергетског субјекта.

Регулисана средства су основица за обрачун приноса на ангажована средства који оператор система може да оствари у регулаторном периоду.

Вредност регулисаних средстава обрачунава се као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку регулаторног периода и вредности регулисаних средстава на крају регулаторног периода, према следећој формули:

$$PC_t = (PPC_t + KPC_t) / 2$$

где су:

PC_t – вредност регулисаних средстава у периоду t (у динарима);

PPC_t – вредност регулисаних средстава на почетку периода t (у динарима) и

KPC_t – вредност регулисаних средстава на крају периода t (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$PPC_t = ПНВС_t - ПСБН_t - ПНСУП_t$$

где су:

$ПНВС_t$ – нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-а), некретнина, постројења и опреме на почетку периода t (у динарима);

$ПСБН_t$ – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку периода t (у динарима) и

$ПНСУП_t$ – нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку на почетку периода t , а која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$KPC_t = PPC_t - APC_t + \Delta СУП_t - НОПС_t - \Delta СБН_t - \Delta НСУП_t$$

где су:

APC_t – трошкови амортизације регулисаних средстава који не укључују трошкове амортизације средстава прибављених без накнаде у периоду t који се обрачунавају на начин дефинисан овом методологијом (у динарима);

$\Delta СУП_t$ – промена вредности нематеријалних улагања (осим goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку у периоду t , увећана за нето вредност нематеријалних улагања (осим goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих на почетку регулаторног периода, а која ће бити активирана у периоду t (у динарима);

$НОПС_t$ – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду t (у динарима);

$\Delta СБН_t$ – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду t (у динарима) и

$\Delta\text{НСУП}_t$ –промена вредности нематеријалних улагања (осим goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку, која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

IV. 2.4. Стопа приноса на регулисана средства

Стопа приноса на регулисана средства се утврђује као пондерисана просечна цена капитала оператора система.

Пондерисана просечна цена капитала је пондерисани просек стопе приноса на сопствени капитал и пондерисане просечне стопе приноса на позајмљени капитал, према пондерима од 0,4 за сопствени капитал и 0,6 за позајмљени капитал и обрачунава се пре опорезивања према следећој формули:

$$\text{ППЦК}_t = (0,4 * \text{ЦСК}_t) / (1 - \text{СП}_t) + 0,6 * \text{ЦПК}_t$$

где су:

ППЦК_t – стопа приноса на регулисана средства у периоду t (у %);

ЦСК_t –цена сопственог капитала после опорезивања у периоду t (у %);

СП_t – стопа пореза на добит према важећим законским прописима у периоду t (у %) и

ЦПК_t – пондерисана просечна цена позајмљеног капитала у периоду t (у %).

Цена сопственог капитала после опорезивања треба да одражава специфични ризик оператора система, ризик земље и преовлађујуће услове прибављања капитала на финансијском тржишту у регулаторном периоду.

Позајмљени капитал у смислу овог поделака, представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза којима се финансирају регулисана средства.

Цена позајмљеног капитала се рачуна као пондерисана просечна каматна стопа на укупно позајмљена средства, при чему се као пондери узимају учешћа позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима. Цена позајмљеног капитала се признаје до нивоа цене обазриво и рационално позајмљених средстава.

IV. 2.5. Остали приходи

Остали приходи су приходи остварени ангажовањем ресурса намењених обављању делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, као што су: приходи од активирања учинака и робе, добици од продаје регулисаних средстава, приходи по основу издавања одобрења са условима за извођење радова у заштитном појасу цевовода, приходи по основу накнађених штета, приходи по основу обуставе испоруке природног гаса и други приходи.

IV. 2.6. Трошкови за надокнаду губитака

Висина трошкова за надокнаду губитака у систему за дистрибуцију природног гаса се утврђује на основу следеће формуле:

$$TG_t = G_t * CG_t$$

где су:

TG_t – трошкови за надокнаду губитака у периоду t (у динарима);

G_t – количина природног гаса потребна за надокнаду губитака у систему за дистрибуцију природног гаса у периоду t (у m^3) и

CG_t – оправдана пондерисана просечна набавна цена природног гаса, укључујући и све оправдане зависне трошкове набавке природног гаса за надокнаду губитака у периоду t (у динарима/ m^3).

Количина природног гаса потребна за надокнаду губитака у систему за дистрибуцију природног гаса у периоду t , израчунава се према следећој формули:

$$G_t = KIT * SG_t / (1 - SG_t)$$

где су:

G_t – количина природног гаса за надокнаду губитака (у m^3)

KIT – количина природног гаса која се испоручује из целокупног дистрибутивног система у периоду t (у m^3) и

SG_t – оправдана стопа губитака природног гаса у целокупном дистрибутивном систему у периоду t (у %).

Количина природног гаса која се испоручује са целокупног дистрибутивног система једнака је збиру количина природног гаса које се испоручују купцима чији су објекти повезани на мрежу, у мреже дистрибутивних система других енергетских субјеката, произвођачима природног гаса и природног гаса за сопствену потрошњу оператора система.

Количина природног гаса која се преузима у дистрибутивни систем, једнака је збиру количина природног гаса које се преузимају са повезаног транспортног система, са повезаних дистрибутивних система других енергетских субјеката и са домаћих гасних поља која су повезана на мреже оператора система.

Оправдана стопа губитака природног гаса у периоду t , одређује се на основу: остварених стопа губитака природног гаса у претходне три године, анализе стања система, упоредне анализе остварених стопа губитака других оператора дистрибутивних система у земљи и окружењу (*benchmarking*), узимајући у обзир старост гасовода, материјал гасовода и квалитет природног гаса, као и на основу плана за смањење губитака и резултата реализованих мера за смањење губитака.

Остварена годишња стопа губитака природног гаса се израчунава на основу остварених годишњих количина, дељењем разлике између укупно преузетих и укупно испоручених количина са целокупног дистрибутивног система, са укупно преузетом количином природног гаса.

IV. 2.7. Корекциони елемент

Корекциони елемент је вредносни израз (новчани износ) којим се умањује или увећава максимално одобрени приход за регулаторни период (t) за износ одступања оствареног прихода по основу реализованих тарифних

елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност за т-2 регулаторни период од оправданог прихода за т-2 регулаторни период обрачунаог на начин утврђен овом методологијом, а на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода остварених у т-2 регулаторном периоду, односно у претходним регулаторним периодима за које корекција није извршена.

Корекциони елемент се обрачунава према следећој формули:

$$KE_T = (ОППР_{T-2} - ОПР_{T-2}) * (1 + I_{T-2})$$

где су:

KE_T – корекциони елемент у периоду т (у динарима);

$ОППР_{T-2}$ – оправдани приход по основу обављања делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас у периоду т-2, обрачунао у складу са овом методологијом на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода (у динарима);

$ОПР_{T-2}$ - остварени приход по основу реализованих тарифних елемената и регулисаних цена на које је дата сагласност, у периоду т-2 (у динарима) и

I_{T-2} – индекс потрошачких цена у Републици Србији у периоду т-2, према објављеном податку органа надлежног за послове статистике (у %).

У случају из ст. 1. и 2. овог пододељка, корекциони елемент се не примењује приликом обрачуна максимално одобреног прихода за прва два регулаторна периода.

Ако оператор система, приликом подношења одлуке о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса на сагласност Агенцији, располаже подацима о оствареним енергетским величинама и финансијским извештајима за т-1 регулаторни период, корекциони елемент се израчунава на основу података из т-1 регулаторног периода, односно претходних регулаторних периода за које корекција није извршена. У овом случају се корекциони елемент не примењује приликом обрачуна максимално одобреног прихода за први регулаторни период.

У случају да регулисане цене нису примењиване од почетка регулаторног периода, корекциони елемент се обрачунава само за део регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале, под условом да оператор система располаже финансијским извештајима за део регулаторног периода у коме су регулисане цене примењиване. Када оператор система не располаже финансијским извештајима за део регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале, остварени приход се обрачунава, у делу регулаторног периода у коме се нису примењивале регулисане цене, применом регулисаних цена.

Први регулаторни период у смислу овог пододељка је календарска година у којој су примењене регулисане цене тог оператора система за приступ систему, образоване у складу са законом којим се уређује област енергетике.

IV. 2.8. Припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода

За сваки регулаторни период утврђује се разлика између максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода, све док се први пут не оствари искоришћеност пројектованог капацитета система за дистрибуцију природног гаса од најмање 10%.

У регулаторном периоду у коме оператор система први пут оствари искоришћеност пројектованог капацитета система за дистрибуцију природног гаса од најмање 10%, утврђује се кумулирана разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за највише пет претходних регулаторних периода, усклађених за индекс потрошачких цена у Републици Србији применом следеће формуле:

$$\begin{aligned}
 KP_T = & P_{T-1} * (1 + I_{T-1}) + \\
 & + P_{T-2} * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) + \\
 & + P_{T-3} * (1 + I_{T-3}) * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) + \\
 & + P_{T-4} * (1 + I_{T-4}) * (1 + I_{T-3}) * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1}) + \\
 & + P_{T-5} * (1 + I_{T-5}) * (1 + I_{T-4}) * (1 + I_{T-3}) * (1 + I_{T-2}) * (1 + I_{T-1})
 \end{aligned}$$

где су:

KP_T – кумулирана разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за период t (у динарима);

P_t - разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода у периоду t (у динарима) и

I_t – индекс потрошачких цена у Републици Србији у периоду t , према објављеном податку органа надлежног за послове статистике (у %).

Припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода утврђује се применом следеће формуле:

$$PR_T = 0,2 * (OT_T + A_T + ППЦК_T * PC_T - OP_T + TG_T + KE_T),$$

Ако је PR_T израчунат по претходној формули већи од KP_T ($PR_T > KP_T$) онда је

$$PR_T = KP_T$$

где је:

PR_T - припадајући део кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода за период t (у динарима).

У наредном регулаторном периоду кумулирана разлика максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода обрачунава се према формули:

$$KP_{T+1} = (KP_T - PR_T) * (1 + I_T).$$

Оператор система који први пут образује цену приступа систему за дистрибуцију природног гаса, остварује право на обрачун припадајућег дела кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода, ако је искоришћеност пројектованог капацитета система за дистрибуцију

природног гаса (ИПК_г) мања од 10%, а степен искоришћености капацитета свих дистрибутивних мрежа оператора система (СИДС_т) мањи од 35%.

Степен искоришћености капацитета свих дистрибутивних мрежа оператора система (СИДС_т), се утврђује, из пројектне документације на основу које је дистрибутивна мрежа изграђена за стање утврђено на дан 1. јануар регулаторног периода, а за оператора који започиње делатност, на основу података који важе на тај дан (у %).

Степен искоришћености капацитета свих дистрибутивних мрежа оператора система (СИДС_т), за регулаторни период, израчунава се на основу формуле:

$$\text{СИДС}_t = (\text{ИКД}_t + \text{ОКмрс}) / (\text{ПКД1}_t + \text{ПКД2}_t)$$

где су:

ИКД_т – укупни искоришћени капацитет свих дистрибутивних мрежа оператора система, радног притиска $p < 6$ bar (у м³/h);

ОКмрс – укупни одобрени капацитет свих мерно регулационих станица (МРС) купаца, произвођача и других енергетских субјеката прикључених на дистрибутивне гасоводе посматраног оператора система, притиска $6 \leq p \leq 16$ bar (у м³/h);

ПКД1_т – укупни пројектовани капацитет свих дистрибутивних мрежа оператора система, максималног радног притиска $p < 6$ bar (у м³/h), у складу са подацима из лиценце, односно са пројектованим капацитетом дистрибутивне мреже из одобрења за употребу или главног пројекта на основу кога је издато и

ПКД2_т – укупни пројектовани капацитет свих мерно регулационих станица купаца, произвођача и других оператора дистрибутивних система повезаних на гасоводе максималног радног притиска $6 \leq p \leq 16$ bar (у м³/h), у складу са подацима из решења којим се одобрава прикључење, односно одобрења за употребу или главног пројекта на основу кога је издато.

ИКД_т, ОКмрс, ПКД1_т, ПКД2_т, се утврђују, из пројектне документације на основу које је дистрибутивна мрежа изграђена за стање утврђено на дан 1. јануар регулаторног периода, односно за оператора који започиње делатност на основу података који су важили на дан почетка обављања делатности (у %).

Искоришћени капацитет свих дистрибутивних мрежа оператора система, радног притиска $p < 6$ bar, се израчунава према формули:

$$\text{ИКД}_t = \text{УКТПТ} + \text{ОКипт} + \text{МКПТ}$$

где су:

УКТПТ – укупни капацитет активних типских прикључака на свим дистрибутивним мрежама оператора система, радног притиска $p < 6$ bar (у м³/h);

ОКипт – сума одобрених капацитета активних индивидуалних прикључака на свим мрежама оператора система, радног притиска $p < 6$ bar (у м³/h) и

МКгпт – сума максималних капацитета регулационих уређаја активних групних прикључака на свим дистрибутивним мрежама оператора система, радног притиска $p < 6 \text{ bar}$ ($y \text{ m}^3/\text{h}$). Активни прикључак у смислу ове формуле је прикључак у који је пуштен природни гас, осим места испоруке на којима није било потрошње у претходном регулаторном периоду и није најављена потрошња за текући регулаторни период или је било потрошње у претходном регулаторном периоду и оператор система писмено је обавештен да неће бити потрошње и гас се не троши у текућем регулаторном периоду.

УКтпт се израчунава према формули:

$$\text{УКтпт} = \text{БРТПт} * 1,2 \text{ (} y \text{ m}^3/\text{h}\text{)}$$

где је:

БРТПт - укупан број активних типских прикључака на свим дистрибутивним мрежама оператора система

УКтпт, ОКипт, МКгпт, БРТПт се утврђују, из пројектне документације на основу које је дистрибутивна мрежа изграђена за стање утврђено на дан 1. јануар регулаторног периода, односно за оператора који започиње делатност на основу података који су важили на дан почетка обављања делатности ($y \%$).

V. МЕСТА ИСПОРУКЕ

Места испоруке се разврставају у категорије и групе, према:

- 1) радном притиску гасовода на месту прикључења, максималном капацитету мерног уређаја утврђеним актом којим се одобрава прикључење објекта на систем за дистрибуцију природног гаса и
- 2) годишњој равномерности потрошње природног гаса.

Годишња равномерност потрошње природног гаса се утврђује на основу података о потрошњи природног гаса на месту испоруке и представља количник збира остварене потрошње природног гаса у јануару, фебруару и децембру претходне календарске године и укупне потрошње природног гаса остварене у тој години на том месту испоруке (у даљем тексту: коефицијент равномерности K_p).

Подаци о годишњој равномерности потрошње за ново место испоруке, као и за место испоруке које током претходне календарске године није остварило потрошњу природног гаса, утврђују се према уговореним количинама природног гаса за место испоруке.

Подаци о годишњој равномерности потрошње за постојеће место испоруке које је активирано у току претходне календарске године и које није имало потрошњу природног гаса у току 12 узастопних месеци, утврђују се према уговореним количинама природног гаса за место испоруке.

V.1. Категорије места испоруке

Категорије места испоруке су:

- 1) места испоруке са система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $p < 6 \text{ bar}$ (у даљем тексту: "Категорија 1") и
- 2) места испоруке са система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $6 \leq p \leq 16 \text{ bar}$ (у даљем тексту "Категорија 2").

V.2. Групе места испоруке

V.2.1. Групе места испоруке у „Категорији 1“

У оквиру "Категорије 1", утврђују се четири групе места испоруке:

- 1) „Мала потрошња“, у коју се разврставају места испоруке са мерним уређајима максималног капацитета мањег или једнаког $10 \text{ m}^3/\text{час}$ и то:
  - места испоруке, физичких лица која природни гас користе за потребе грејања станова, односно стамбених објеката, укључујући и грејање помоћних објеката, загревање воде и припрему хране, као и друге потребе у домаћинствима („Мала потрошња - домаћинства“) и
  - места испоруке правних и физичких лица, осим места испоруке за домаћинства („Мала потрошња - остали“);
- 2) „Ванвршна потрошња K1“, у коју се разврставају места испоруке код којих је мерни уређај максималног капацитета већег од $10 \text{ m}^3/\text{час}$, коефицијент равномерности K_r је мањи или једнак $0,20$ ($K_r \leq 0,20$), а количник максималне дневне потрошње у сваком од наведена три месеца - јануар, фебруар и децембар и максималне дневне потрошње природног гаса, остварених у години на основу које се разврстава место испоруке, је мањи или једнак $0,6$ ($\leq 0,6$);
- 3) „Равномерна потрошња K1“ у коју се разврставају места испоруке код којих је мерни уређај максималног капацитета већег од $10 \text{ m}^3/\text{час}$ и то:
  - места испоруке код којих је коефицијент равномерности K_r мањи или једнак $0,33$ ($K_r \leq 0,33$) и
  - места испоруке код којих је коефицијент равномерности K_r мањи или једнак $0,20$ ($K_r \leq 0,20$), а количник максималне дневне потрошње у било ком од наведена три месеца - јануар, фебруар и децембар и максималне дневне потрошње природног гаса, остварених у години на основу које се разврстава место испоруке, је већи од $0,6$ ($> 0,6$);
- 4) „Неравномерна потрошња K1“, у коју се разврставају места испоруке код којих је мерни уређај максималног капацитета већег од $10 \text{ m}^3/\text{час}$, а коефицијент равномерности K_r је већи од $0,33$ ($K_r > 0,33$).

V.2.2. Групе места испоруке у „Категорији 2“

У оквиру "Категорије 2", утврђују се три групе места испоруке:

- 1) „Ванвршна потрошња K2“, у коју се разврставају места испоруке код којих је коефицијент равномерности K_r мањи или једнак $0,20$ ($K_r \leq 0,20$), а количник максималне дневне потрошње у сваком од наведена три месеца - јануар, фебруар и децембар и максималне дневне потрошње природног гаса, остварених у години на основу које се разврстава за место испоруке, је мањи или једнак $0,6$ ($\leq 0,6$);
- 2) „Равномерна потрошња K2“ у коју се разврставају:
  - места испоруке код којих је коефицијент равномерности K_r мањи или једнак $0,33$ ($K_r \leq 0,33$) и
  - места испоруке код којих је коефицијент равномерности K_r мањи или једнак $0,20$ ($K_r \leq 0,20$), а количник максималне дневне потрошње у било ком од наведена три месеца - јануар, фебруар и децембар и максималне дневне потрошње природног гаса, остварених у години на основу које се разврстава место испоруке, је већи од $0,6$ ($K_r > 0,6$);

- 3) „Неравномерна потрошња K2“, у коју се разврставају места испоруке код којих је коефицијент равномерности K_p већи од 0,33 ($K_p > 0,33$).

VI. ТАРИФНИ ЕЛЕМЕНТИ

Тарифни елементи су обрачунске величине на које се распоређује максимално одобрени приход оператора система утврђен за регулаторни период.

Тарифни елементи су:

- 1) "капацитет" и
- 2) "енергент".

Тарифни елементи се исказују као целобројне вредности.

Тарифни елементи "капацитет" и "енергент", као обрачунске величине ове методологије, утврђују се за сваку од категорија и група места испоруке за регулаторни период.

Тарифни елемент "капацитет" се утврђује на основу максималних дневних потрошњи на местима испоруке.

Максимална дневна потрошња за место испоруке са аутоматским бележењем испоручених дневних количина природног гаса на мерном уређају, утврђује се на основу остварених дневних потрошњи из претходне календарске године.

За место испоруке код којег не постоји могућност аутоматског бележења испоручених дневних количина природног гаса на мерном уређају, максимална дневна потрошња се израчунава тако што се највећи количник испоручених месечних количина у претходној календарској години и броја дана у том месецу, помножи са одговарајућим коефицијентом месечне неравномерности K_m .

Вредности коефицијента месечне неравномерности K_m су:

- 1) $K_{m1} = 1,35$ за место испоруке из групе „Неравномерна потрошња K1“ и „Неравномерна потрошња K2“;
- 2) $K_{m2} = 1,20$ за место испоруке из групе „Равномерна потрошња K1“, „Равномерна потрошња K2“, „Ванвршна потрошња K1“ и „Ванвршна потрошња K2“.

Максимална дневна потрошња за ново место испоруке, као и за место испоруке које током претходне календарске године није имало потрошњу природног гаса, утврђује се према уговореној максималној дневној потрошњи природног гаса.

Максимална дневна потрошња за постојеће место испоруке које је активирано у току претходне календарске године и које није имало потрошњу природног гаса у току 12 узастопних месеци, утврђује се према уговореној максималној дневној потрошњи природног гаса.

Максимална дневна потрошња се исказује у $m^3/дан/година$ и заокружује се на цео број.

Тарифни елемент "енергент" се утврђује на основу планираних количина природног гаса за испоруку у регулаторном периоду.

Тарифни елемент "енергент" се исказује у m^3 .

Оператор система који обавља делатност на више дистрибутивних мрежа, тарифне елементе по категоријама и групама места испоруке утврђује сабирањем одговарајућих величина на основу којих се утврђују тарифни елементи за све мреже на којима обавља делатност.

VI.1. Тарифни елемент "капацитет"

Тарифни елемент „капацитет“ за групу места испоруке „Мала потрошња“ се израчунава тако што се највећи количник збира укупних месечних количина испоручених за места испоруке у групи „Мала потрошња“ у претходној календарској години и планираних месечних количина за нова места испоруке која ће бити активирана у регулаторном периоду, узимајући у обзир захтеве за обуставу и искључење испоруке на захтев корисника (у даљем тексту:прекид испоруке) у регулаторном периоду и броја дана у том месецу, помножи са коефицијентом $K_{m1}=1,35$.

Тарифни елемент "капацитет" за групу места испоруке „Неравномерна потрошња K1“, „Равномерна потрошња K1“, „Ванвршна потрошња K1“, „Неравномерна потрошња K2“, „Равномерна потрошња K2“ и „Ванвршна потрошња K2“, израчунава се као аритметичка средина месечних капацитета групе у регулаторном периоду. Месечни капацитет групе је збир максималних дневних потрошњи свих постојећих места испоруке, узимајући у обзир захтеве за прекид испоруке и места испоруке која ће бити активирана у тој групи у том месецу.

Максимална дневна потрошња места испоруке на којима су мерни уређаји у оквиру објекта мернорегулационе станице оператора транспортног система, не урачунавају се у тарифни елемент "капацитет".

VI.2. Тарифни елемент "енергент"

Тарифни елемент "енергент" је планирана годишња количина природног гаса коју оператор система испоручује свим местима испоруке природног гаса укључујући и нова места испоруке планирана за активирање у регулаторном периоду.

Количине природног гаса испоручене за места испоруке на којима су мерни уређаји у оквиру објекта мернорегулационе станице оператора транспортног система, не урачунавају се у тарифни елемент "енергент".

VII. ТАРИФЕ

Тарифе се утврђују по групама места испоруке за сваки од тарифних елемената - "енергент" и "капацитет", осим за места испоруке из групе „Мала потрошња“, којима се тарифа утврђује само за тарифни елемент "енергент", у складу са овом методологијом.

За тарифни елемент "капацитет", утврђује се тарифа "капацитет".

За тарифни елемент "енергент", утврђује се тарифа "енергент".

Тарифе за "капацитет" и "енергент" у оквиру исте групе места испоруке су једнаке за сва места испоруке за дистрибуцију природног гаса истог оператора система.

Тарифе по тарифним елементима за капацитет се изражавају у динарима/ m^3 /дан/година, заокружено на две децимале.

Тарифе по тарифним елементима за енергент се изражавају у динарима/ m^3 , заокружено на две децимале.

VIII. РАСПОДЕЛА МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА

VIII.1. Распoдела максимално одобреног прихода на тарифне елементе

Максимално одобрени приход, односно усклађени максимално одобрени приход, распоређује се на тарифне елементе за капацитет и енергент према формулама:

$$\text{МОП}_{\text{ка}} = 0,3 * \text{МОП}_{\text{т}}, \text{ односно } \text{МОП}_{\text{ка}} = 0,3 * \text{УМОП}_{\text{т}}$$

$$\text{МОП}_{\text{ен}} = 0,7 * \text{МОП}_{\text{т}}, \text{ односно } \text{МОП}_{\text{ен}} = 0,7 * \text{УМОП}_{\text{т}}$$

где су:

$\text{МОП}_{\text{ка}}$ – део максимално одобреног прихода за период t распоређен на тарифни елемент за капацитет (у динарима) и

$\text{МОП}_{\text{ен}}$ – део максимално одобреног прихода за период t распоређен на тарифни елемент за енергент (у динарима).

$\text{МОП}_{\text{т}}$ – максимално одобрени приход за период t (у динарима);

$\text{УМОП}_{\text{т}}$ – усклађени максимално одобрени приход за период t (у динарима);

VIII.2. Распoдела максимално одобреног прихода на делове система

„Максимално одобрени приход оператора система распоређује се на део система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $p < 6 \text{ bar}$ и на део система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $6 \leq p \leq 16 \text{ bar}$ сразмерно нето вредности делова система за дистрибуцију природног гаса.

Максимално одобрени приход оператора система распоређен на делове система, расподељује се на тарифне елементе "енергент" и "капацитет" у односима утврђеним одељком VIII.1. ове методологије.“

IX. НАЧИН ИЗРАЧУНАВАЊА ТАРИФА

Тарифе се израчунавају по тарифним елементима за сваку групу места испоруке, а према приходима оператора система распоређеним на тарифне елементе по категоријама и групама места испоруке, у складу са овом методологијом.

IX.1. Утврђивање прихода на основу којих се израчунавају тарифе за сваку групу места испоруке

Приходи оператора система на основу којих се израчунавају тарифе за сваку групу места испоруке, обрачунавају се према учешћу одговарајуће групе места испоруке у оправданим трошковима пословања оператора система, на основу којих се обрачунава максимално одобрени приход оператора система у регулаторном периоду, у складу са поглављем IV. ове методологије.

Приходи оператора система који се распоређују на тарифни елемент "енергент", утврђују се према укупној годишњој количини природног гаса коју оператор система испоручује свакој од група места испоруке у смислу ове методологије.

Приходи оператора система који се распоређују на тарифни елемент "капацитет", утврђују се на основу обрачунског капацитета категорија места испоруке и кориговане максималне дневне потрошње. Коригована максимална дневна потрошња добија се као производ максималне дневне потрошње природног гаса одговарајуће групе места испоруке на начин утврђен одељком VI.1. ове методологије и коефицијента ефикасности искоришћења система, за сваку од група места испоруке у смислу ове методологије.

У зависности од групе места испоруке, вредност коефицијента ефикасности искоришћења система износи:

- 1) $K_{e1}=1$ - за места испоруке „Мала потрошња“, „Неравномерна потрошња K1“ и „Неравномерна потрошња K2“;
- 2) $K_{e2}=0,85$ - за места испоруке „Равномерна потрошња K1“ и „Равномерна потрошња K2“ и
- 3) $K_{e3}=0,40$ - за места испоруке „Ванвршна потрошња K1“ и „Ванвршна потрошња K2“.

IX.2. Расдела прихода распоређеног на делове система по групама места испоруке за које се израчунавају тарифе

Део прихода оператора система распоређен на делове система у складу са одељком VIII.2. ове методологије, распоређује се на приходе по групама места испоруке за које се израчунавају тарифе.

IX.2.1. Утврђивање прихода по групама места испоруке у оквиру "Категорије 1"

За групе места испоруке у оквиру "Категорије 1" за тарифни елемент "енергент", приходи се утврђују као збир:

- 1) прихода по групама места испоруке распоређених на систем за дистрибуцију природног гаса радног притиска $p < 6 \text{ bar}$, који се израчунава као количник прихода распоређеног на тај део система за обрачун тарифног елемента "енергент" и годишње количине природног гаса која се испоручује свим местима испоруке у оквиру ове "Категорије 1", помноженог са количином природног гаса за испоруку у оквиру групе места испоруке за коју се израчунава тарифа "енергент" и
- 2) прихода по групама места испоруке на целокупном систему за дистрибуцију природног гаса оператора система, који се израчунава као количник прихода распоређеног на део система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $6 \leq p \leq 16 \text{ bar}$ за обрачун тарифног елемента "енергент" и укупне годишње количине природног гаса која се испоручује са целокупног система за дистрибуцију природног гаса оператора система, помноженог са количином природног гаса за испоруку у оквиру групе места испоруке за коју се израчунава тарифа "енергент".

За групе места испоруке у оквиру "Категорије 1", за тарифни елемент "капацитет", приходи се утврђују као збир:

- 1) прихода по групама места испоруке на систему за дистрибуцију природног гаса радног притиска $p < 6 \text{ bar}$ који се израчунава као количник прихода распоређеног на тај део система за обрачун тарифног елемента "капацитет" и кориговане максималне дневне потрошње природног гаса на систему за дистрибуцију природног гаса радног притиска $p < 6 \text{ bar}$ свих места испоруке из "Категорије 1",

помноженог са коригованом максималном дневном потрошњом природног гаса за групу места испоруке за коју се израчунава тарифа "капацитет" и

- 2) прихода по групама места испоруке у „Категорији 1“ који су настали коришћењем дела система радног притиска $6 \leq p \leq 16$ bar, који се израчунава као количник прихода распоређеног на део система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $6 \leq p \leq 16$ bar за обрачун тарифног елемента "капацитет" и кориговане максималне дневне потрошње природног гаса свих места испоруке у „Категорији 1“ система за дистрибуцију природног гаса, помноженог са коригованом максималном дневном потрошњом природног гаса за групу места испоруке за коју се израчунава тарифа "капацитет" и помноженог са коефицијентом расподеле прихода за капацитет „Категорије 2“ на места испоруке у "Категорији 1" - Y_{r1} .

Коефицијент расподеле прихода за капацитет категорије K2 на места испоруке из „Категорије 1“ – Y_{r1} , утврђује се као количник обрачунског капацитета за Категорију 1 (ОКап(K1)) и збира обрачунских капацитета за Категорију 1 (ОКап(K1)) и (ОКап(K2)) за Категорију 2, при чему се обрачунски капацитети израчунавају се на следећи начин:

$$Y_{r1} = \text{ОКап}(K1) / (\text{ОКап}(K1) + \text{ОКап}(K2))$$

$$\text{ОКап}(K1) = \text{Кап}_{\text{мл}} + 0,6 * \text{Кап}_{\text{вв1}} + \text{Кап}_{\text{рв1}} + \text{Кап}_{\text{нр1}}$$

$$\text{ОКап}(K2) = 0,6 * \text{Кап}_{\text{вв2}} + \text{Кап}_{\text{рв2}} + \text{Кап}_{\text{нр2}}$$

Где су $\text{Кап}_{\text{мл}}$, $\text{Кап}_{\text{вв1}}$, $\text{Кап}_{\text{рв1}}$, $\text{Кап}_{\text{нр1}}$, $\text{Кап}_{\text{вв2}}$, $\text{Кап}_{\text{рв2}}$, $\text{Кап}_{\text{нр2}}$, - тарифни елемент „капацитет“ за одговарајуће групе места испоруке на систему.

Приходи распоређени на тарифни елемент "капацитет" за групу места испоруке "Мала потрошња", укључују се у приходе на основу којих се израчунава тарифа "енергент" за ту групу места испоруке.

IX.2.2. Утврђивање прихода по групама места испоруке у оквиру "Категорије 2"

За групе места испоруке у оквиру "Категорије 2", приходи на основу којих се израчунавају тарифе се утврђују:

- 1) за тарифни елемент "енергент", као количник прихода распоређеног на део система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $6 \leq p \leq 16$ bar за обрачун тарифног елемента "енергент" и укупне годишње количине природног гаса која се испоручује са целокупног система за дистрибуцију природног гаса, помноженог са количником природног гаса за испоруку у оквиру групе места испоруке за коју се израчунава тарифа "енергент" и
- 2) за тарифни елемент "капацитет", као количник прихода распоређеног на део система за дистрибуцију природног гаса радног притиска $6 \leq p \leq 16$ bar за обрачун тарифног елемента "капацитет" и кориговане максималне дневне потрошње природног гаса свих места испоруке у „Категорији 2“ система за дистрибуцију природног гаса, помноженог са коригованом максималном дневном потрошњом природног гаса за групу места испоруке за коју се израчунава тарифа "капацитет" и помноженог са коефицијентом расподеле прихода категорије 2 на места испоруке у "Категорији 2" - Y_{r2} који се израчунава на следећи начин:

$Y_{r2} = 1 - Y_{r1}$, где је Y_{r1} - коефицијент расподеле прихода за капацитет „Категорије 2“ на места испоруке из „Категорије 1“ који је израчунат у складу са поддељком IX.2.1.

IX.3. Израчунавање тарифа

Тарифа "енергент" се израчунава као количник прихода распоређених на тарифни елемент "енергент" за групу места испоруке за коју се израчунава тарифа "енергент" у складу са поддељком IX.2.1, односно

поделељком IX.2.2. ове методологије и годишње количине природног гаса која се испоручује у оквиру одговарајуће групе места испоруке.

Тарифа "капацитет" се израчунава као количник прихода распоређених на тарифни елемент "капацитет" за групу места испоруке за коју се израчунава тарифа "капацитет", у складу са поделељком IX.2.1, односно поделељком IX.2.2. ове методологије и максималне дневне потрошње природног гаса у оквиру одговарајуће групе места испоруке.

Тарифа „енергент“ за групу места испоруке утврђену овом методологијом која у поступку давања сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса, односно израчунавања тарифа нема ни једно место испоруке разврстано у тој групи, се одређује тако што је за место испоруке у „Категорији 1“, једнака тарифи „енергент“ утврђеној за било коју од група места испоруке: „Ванвршна потрошња K1“, „Равномерна потрошња K1“, или „Неравномерна потрошња K1“, а у „Категорији 2“, тарифа „енергент“ је једнака тарифи „енергент“ утврђеној за било коју од група места испоруке у тој категорији.

Тарифа „капацитет“ за групу места испоруке утврђену овом методологијом која у поступку давања сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса, односно израчунавања тарифа нема ни једно место испоруке разврстано у тој групи, се одређује за „Категорију 1“, односно „Категорију 2“, на основу тарифе „капацитет“ за било коју од група места испоруке из одговарајуће категорије и вредности коефицијената ефикасности искоришћења система из тачке IX.1. ове методологије.

X. НАЧИН ОБРАЧУНА УСЛУГЕ ДИСТРИБУЦИЈЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

X. 1. Опште одредбе

Услуга дистрибуције природног гаса се обрачунава на основу тарифа за обрачунски период.

Ако се у току обрачунског периода промене тарифе, услуга дистрибуције природног гаса се обрачунава применом нових и до тада важећих тарифа, сразмерно броју дана њиховог важења у обрачунском периоду за капацитет, а према стварно испорученим количинама за енергент.

За једно место испоруке, тарифа "капацитет" се примењује на максималну дневну потрошњу природног гаса тог места испоруке утврђену на начин одређен овом методологијом.

Износ који је обрачунат за једно место испоруке, множењем тарифе за капацитет и максималне дневне потрошње природног гаса, а који је утврђен на годишњем нивоу, распоређује се према броју обрачунских периода.

Ако се за место испоруке у току обрачунског периода промени корисник дистрибутивног система, износ обрачунат за капацитет за то место испоруке за обрачунски период се распоређује између старог и новог корисника дистрибутивног система сразмерно броју дана коришћења система.

За ново место испоруке, износ обрачунат за капацитет утврђује се тако што се износ обрачунат на начин одређен у ставу 4. овог одељка подели са укупним бројем обрачунских периода у календарској години и помножи преосталим бројем обрачунских периода до краја те године.

За једно место испоруке, тарифа „енергент“ се примењује на испоручену количину природног гаса утврђену на основу мерења за то место испоруке у обрачунском периоду, заокружену на цео број.

Кориснику система коме је, у складу са законом и прописом о условима испоруке и снабдевања природним гасом, обустављена испорука природног гаса, услуга дистрибуције природног гаса се обрачунава према тарифи „капацитет“ за све време трајања обуставе, осим у случају када је на његов захтев обустављена испорука која траје најкраће једну, а најдуже две године.

Начин мерења, обрачунски период, као и начин обрачуна услуге дистрибуције природног гаса, уређују оператор система и корисници система за одговарајућа места испоруке, у складу са законом, прописом о условима испоруке природног гаса, правилима о раду система за дистрибуцију природног гаса, издатим одобрењем за прикључење на систем за дистрибуцију природног гаса и овом методологијом.

Услуга дистрибуције природног гаса се не обрачунава за место испоруке на којима су мерни уређаји у оквиру објекта мернорегулационе станице оператора транспортног система.

Х. 2. Обрачун услуге дистрибуције природног гаса за места испоруке са више корисника система

Место испоруке на коме постоји више корисника система (у даљем тексту: заједничко место испоруке) разврстава се у категорију и групу према радном притиску и годишњој равномерности испоруке утврђеној на начин из поглавља V.ове методологије.

Услуга дистрибуције природног гаса за заједничко место испоруке обрачунава се за сваког од корисника система применом тарифа "капацитет" и "енергент" на испоручену количину природног гаса и на максималну дневну потрошњу природног гаса, за то место испоруке.

Укупна количина испорученог природног гаса за сваког корисника система на заједничком месту испоруке утврђује се у складу са правилима којима се уређује рад система за дистрибуцију природног гаса.

Укупна максимална дневна потрошња на заједничком месту испоруке, расподељује се на кориснике система, на основу коефицијента учешћа максималне дневне потрошње, према формули:

$$\text{МДПОБ}_k = K_{y,k} * \text{МДПЗМ}$$

где су:

МДПОБ_к – максимална дневна потрошња природног гаса за коју се кориснику система на заједничком месту испоруке обрачунава услуга дистрибуције гаса;

K_{у,к} - коефицијент учешћа максималне дневне потрошње корисника на заједничком месту испоруке и

МДПЗМ – максимална дневна потрошња природног гаса утврђена за заједничко место испоруке.

Коефицијент учешћа максималне дневне потрошње корисника на заједничком месту испоруке, израчунава се према формули:

$$K_{y,k} = \text{МДП}_i / \text{МДП}_{\text{ук}}$$

где су:

МДП_и – максимална дневна потрошња и-тог корисника;

МДП_{ук} – укупна максимална дневна потрошња свих корисника система;

$$\text{МДП}_{\text{ук}} = \sum_{k=1}^K \text{МДП}_k + \text{МДП}_{\text{одс}}$$

где су:

МДП_к – максимална дневна потрошња корисника система, изузев оператора дистрибутивног система и

МДП_{одс} – максимална дневна потрошња оператора дистрибутивног система који је повезан на заједничко место испоруке, утврђена према подацима из претходне календарске године, као производ коефицијента $K_{m1}=1,35$ и највећег количника збира месечних количина за надокнаду губитака и сопствене потрошње оператора и броја дана у том месецу.

Коефицијент (МДПЗМ) одређује се на почетку календарске године за ту годину, као и у сваком месецу у коме је дошло до промене коефицијента. Промена коефицијента учешћа максималне дневне потрошње за сваког од корисника на заједничком месту испоруке у току календарске године врши се у случају:

- 1) појаве новог корисника система или новог места испоруке за које се природни гас испоручује преко заједничког места испоруке;
- 2) промене снабдевача на месту испоруке за које се природни гас испоручује преко заједничког места испоруке;
- 3) обуставе испоруке природног гаса на захтев купца или искључења са дистрибутивног система места испоруке за које се природни гас испоручивао преко заједничког места испоруке у претходној календарској години.

Оператор система који у дистрибутивну мрежу преузима природни гас са заједничког места испоруке из другог дистрибутивног система (узводни дистрибутивни систем), израчунава коефицијент учешћа максималне дневне потрошње (МДПЗМ) за све кориснике система за то заједничко место испоруке. Оператор система који у дистрибутивну мрежу преузима природни гас са заједничког места испоруке, о коефицијенту обавештава оператора узводног дистрибутивног система, који на основу тог коефицијента расподељује укупну максималну дневну потрошњу по корисницима на заједничком месту испоруке и о томе обавештава кориснике система. На месту испоруке са дистрибутивног система за крајњег купца на којем има више корисника система, податке о расподели укупне количине испорученог природног гаса као и максималне дневне потрошње за то место испоруке по корисницима, оператору система доставља крајњи купац, према уговореним количинама за то место испоруке.

XI. НАЧИН, ПОСТУПАК И РОКОВИ ДОСТАВЉАЊА ПОДАТАКА И ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПРОМЕНА ЦЕНЕ ПРИСТУПА СИСТЕМУ ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ ПРИРОДНОГ ГАСА

XI.1. Документација и рокови за достављање

Оператор система Агенцији доставља:

- 1) податке и документацију у складу са прописом којим се утврђује начин, поступак и рокови вођења књиговодствених евиденција, спровођење раздвајања рачуна по делатностима и достава података и документације за потребе регулације;
- 2) план развоја дистрибутивног система (најкасније до 1. априла текуће године);
- 3) попуњене табеле инфо правила за израчунавање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса које се објављују на сајту Агенције (www.aers.rs) (уз захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса и на захтев Агенције);
- 4) попуњене табеле инфо правила за редовно извештавање које се објављују на сајту Агенције у складу са динамиком дефинисаном у табелама и
- 5) друге податке и документацију на захтев Агенције, у складу са Законом.

XI.2. Начин достављања

Податке и документацију из одељка XI.1. ове методологије, оператор система доставља у писменој форми, потписане од стране овлашћеног лица, а попуњене табеле инфо правила и у електронској форми на e-mail адресу Агенције.

XI.3. Измена цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса

Ако на основу достављених података и документације из одељка XI.1. ове методологије, Агенција у обављању послова из своје надлежности утврђене Законом, утврди да оператор система применом регулисаних цена остварује приходе који су већи од оправданог прихода који се добија применом ове методологије, на захтев Агенције оператор система подноси нови захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса са одлуком о цени, у року од 30 дана од дана пријема тог захтева.

Ако испоручене годишње количине природног гаса одступају за више од 10% од количина природног гаса које су као тарифни елементи примењени у израчунавању постојећих и примењених цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса оператора система, оператор система подноси Агенцији нови захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса са одлуком о цени, која ће се образовати на основу последњег примењеног максимално одобреног прихода тог оператора система који се коригује по основу трошкова за набавку губитака и обрачунатог корекционог елемента.

Цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса може се образовати и на основу последњег примењеног максимално одобреног прихода оператора система за одговарајућу регулаторну годину коригованог по основу трошкова за набавку губитака и обрачунатог корекционог елемента, с тим што се тај приход, као основ за образовање нове цене приступа систему примењује најдуже 36 месеци од дана његове прве примене.

XI.4. Неуредност захтева

Сматра се да захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса са одлуком о цени није поднет Агенцији, уколико документација из одељка XI.1. ове методологије није достављена у роковима и на начин утврђен овом методологијом.

XII. ПРИМЕНА МЕТОДОЛОГИЈЕ

Оператор система подноси захтев за давање сагласности на одлуку о цени приступа систему за дистрибуцију природног гаса, са одлуком о цени, у складу са одредбама ове методологије, најкасније до 1. октобра 2017. године.

Основ за прво образовање цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса у складу са одредбама ове методологије су: максимално одобрени приход, односно усклађени максимално одобрени приход и тарифни елементи примењени при одређивању цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса, која је постојала и била примењена на дан ступања на снагу ове методологије.

Оператор система који је до дана ступања на снагу ове методологије остварио СИДС већи од 35%, не остварује право на обрачун припадајућег дела кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода у складу са овом методологијом.

Оператор система који закључно са регулаторном 2016. годином оствари кумулирану разлику максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода у складу са Методологијом за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса ("Службени гласник РС", бр. 123/12 и 75/14), остварује право на обрачун припадајућег дела кумулиране разлике максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода на начин и под условима утврђен том методологијом, без обзира на искоришћеност пројектованог капацитета система за дистрибуцију природног гаса.

Оператор система коме се за регулаторну 2016. годину утврди СИДС мањи од 35%, обрачунату разлику максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода на начин и под условима утврђеним Методологијом за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса ("Службени гласник РС", бр. 123/12 и 75/14) укључује у кумулирану разлику максимално одобреног прихода и усклађеног максимално одобреног прихода у складу са овом методологијом.

До првог образовања цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса у складу са одредбама ове методологије, примењиваће се цена енергетског субјекта – оператора система која је, у складу са законом, образована и била примењена за тарифе „капацитет“ и „енергент“ за одговарајућу категорију, односно групу купаца, на дан ступања на снагу ове методологије.

XIII. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Даном ступања на снагу ове методологије престаје да важи Методологија за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса ("Службени гласник РС", бр. 123/12 и 75/14).

Ова методологија се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ и ступа на снагу и примењује се од 1. јануара 2017. године.